

t je veliko večje stroške, nego druga leta. (Na šoli pri sv. Jakobu je bilo okrog 200 kron stroškov.) Toda prošnja, ki so jo vložili za veljavno in pomenljivo vzgojno zadevo, je odklonjena — vsaj odgovora ni nobenega. — Može se izgovarjajo, tako smo čuli, da v ta namen ni denarja, da je onih 15.000 K odločenih za bolno učiteljstvo itd.

Tu je torej dokaz, kako deluje „Društvo slov. katehetov“ v korist in prid posvetnega učiteljstva v gmotnem oziru. Kako pa delujejo za interese posvetnega učiteljstva v pravnem oziru, to nam pa izpričujejo razni odloki dež. šol. sveta in najraznobarvnejše ministrske odredbe.

Torej sedaj bi radi pojedli še te fonde — odmerjene v podporo učiteljem!

Radovedni smo, počemu se porabljajo razni verski fondi, saj je vendar to verska zadeva in stvar, za katero bi se vendar lahko tudi uporabili? In to bi se uporabilo upravičeno vsaj enkrat v letu, saj ubožni starši si odrgajo od lastnih ust in težko prisluženih novčičev, da dajo ob tej priliki znatne vsote otrokom za novo obleko, za obvezne masne knjižice, za sveče, ki jih darujejo cerkvi, in za najrazličnejše stvari, ki jim jih priporočajo kateheti.

Koliko znosijo ta dan starši v cerkvene puščice, ko spremijo svojega otroka v cerkev!

A ne, ravno ubogi učiteljski pari je potreba odrgati še ta nepotreben izdatek, da kateheti izkazujejo s tem svoje kavalirstvo!

Deželni odbor na zatožno klop!

„Slov. Učitelj“ piše dalje:

„Ne vemo ravno, kako se glasi besedilo, ki se je z njim dovolila podpora 15.000 K; toliko pa lahko rečemo, da bi se morali razdeljevalci tega fonda zagovarjati že pred sodiščem, ako res zakon določa, da je dovoljen fond strogo samo za bolne učitelje, in pa da ga ne bodo mogli spraviti v promet, ako nas ljubi Bog ne udari s posebnimi boleznimi.“

No, no! Tako hudo pa še mi ne mislimo!

Kaj bi pa potem mi dejali v zadevi podpor učiteljem, ko je dež. odbor podelil raznim šolskim inšpektorjem več podpore, nego so jim to priporočali okr. šol. svet in dež. šol. svet, medtem ko so naprednim učiteljem dali redno manj nego se jim je priporočalo, ali celo nič.

Kaj bi mi poredili, ko se je le nekaterim vdovam zvišala pokojnina n a t i h e m in so se druge vdove popolnoma prezre.

No, pa urednika „Slov. Učitelja“, katehet Čadež in novopečeni kočevski c. kr. okr. šol. nadzornik Joško Novak, morata že poznati deželne odbornike, če trdita, da bi se razdeljevalci tega fonda moralizirati že pred sodiščem zagovarjati. —

Tako hude obsodbe še mi nismo izrekli nad poslovanjem dež. odbornikov!

Vemo pa, da se vrše vse pristranosti nad nami v imenu političnega bojkota in da vodi šol. referat v deželnem odboru tisti dr. Zajec, ki je vrgel poštenega davkoplačevalca iz deželnega odbora ven v znamenju pol. bojkota!

Usmiljeni Samaritani.

„Slov. Učitelj“ piše dalje:

„Podpora iz tega fonda so dobili učitelji, ki imajo bolezen v družini. Prav. Privoščimo pomoč. Toda družinski očetje imajo draginjsko doklado, — mi ne. Ti učitelji so dobili podporo ne radi svoje bolezni, ampak radi nezgod v družini. Z enako pravico terjamo tudi mi letos pomoči iz istega vira, ker nas je letos zadela izredna — recimo nezgoda, ko imamo radi stotin prvoobhajancev tako izredne stroške...“

Gnusi se nam grdi samogolsti materializem Gospodovih namestnikov, zakaj njih nevoščljivost presega že meje poštenosti!

Pač ne poznajo socialne bede in njene gorja in ne skrbi, bridkih ur in bridkosti družinskega življenja. Živeč v preobilici bi radi snedli sami sebi!

Družinskim očetom zavidajo draginjsko doklado, češ, če so jo dobili oni, bi jo morali dobiti tudi — Mi!

Tega pa ne upoštevajo, da ima družinski oče čisto po petkrat več neodložljivih stroškov; tega ne upoštevajo, da je kak družinski oče čisto šele v IV. plač. razredu, medtem ko pridejo oni takoj v II. plač. razred (kot samci); tega ne upoštevajo, da če bi oni dobili draginjsko doklado, bi bilo krivično, če jo hkrati ne dobe tudi neoženjeni učitelji in učiteljice, ki danes tudi nimajo še draginjske doklade in ki niso v II. plač. razredu — kakor kateheti —

temveč v IV.: in če ne dobe oni, ki se morajo preživljati z 800 K letne plače?

Katehet ima takoj v začetku 1400 kron plače, posvetni učitelj pa 800 K, reci: osemsto kron!

Učiteljice imajo manj kakor učitelji in komaj toliko na koncu (40 let), kakor kateheti v začetku!

Tu se zreali ona skrb za učiteljice, ko piše v isti številki „Slov. Učitelja“ stran dalje od citirane notice „poročevalce“:

„Radovedni smo, če je stebrom tiste tiskarne, kjer se „fabricira“ zloglasni list „Jutro“, prišlo na misel, da sami tišče učiteljstvo k tlo, da pri takih razmerah nikdar in nikoli ne bodo mogli zastopniki slovenskega ljudstva glasovati za izboljšek, ki ga liberalni koritarji med ljubljanskimi učitelji odjedajo predvsem našim kol-ginjam.“

Prepričani smo, da ta poročevalec ni bil nihče drugi nego katehet!

In končno piše usmiljeni božji namestnik: „Ti učitelji so dobili podporo ne radi svoje bolezni, ampak radi nezgod v družini.“

Ali ne poplača vseh zdravnikov, zdravil itd. v slučaju bolezni v družini družinski oče? Ali bo plačevala v tem slučaju stroške žena ali celo otrok sam — ki ničesar ne zasluži?

Več socialnega duha in usmiljenja do bližnjega v Vaša srca — gospodje kateheti!

Ni li vsega pomilovanja vreden družinski oče, ki mora poleg neizmernega gorja bolezni v družini in poleg neizmernih skrbi trpeti še gmotno škodo, ki jo nima s čim poravnati? Neusmiljeni oznanjevalci vere ljubezni!

Končamo mirno.

„Slovenski Učitelj“ piše dalje:

„Sicer se pa nam ne kaže pravdarsko prerekati, ker — da kratko rečemo — našega eminentno-kulturnega, vzgojnega in socialnega dela svet ni vpošteval in ga ne vpoštevata, zato se pa tudi naše prošnje kratkomalo odpravljajo. Če kdo zida recimo „vzoren“ blev, sme danes upati na pomoč; tisti ki zida mladini trdno in neomajno podlago prave naobrazbe, krščanskega življenja in jeklene zvestobe do Boga in do domovine, naj pa namesto draginjske doklade, ki so mu jo odstrigli, plačuje izredno velike stroške za šolske in vzgojne namene iz svojega praznega žepa!“

Definitivni katehet naj si pri ustih pritrga, da bo mogel dan prvega sv. obhajila primerno proslaviti ter mladini napraviti dostojno in običajno veselje, ali pa naj gre iskati na posodo ter naj se zadolži po krivdi tistih, ki ne marajo umeti, da draginja tudi katehetom ne prizanaša. Ni našemu stanu primerno, da bi se poganjali za take materialne stvari: toda nevolja nas grabi, ko vidimo, da za nas ni srca!“

Končamo: Verujte nam, da bo otroku ostal dan prvega sv. obhajila v spominu, če ga proslave s pobožnostjo lastno mirnostjo, ker verske čustva se ne zbuja v hrpu in tudi ne s hrupom, zahtevajo mirnosti — ločene od svetnega veselja; torej ni potreba katehetu ničesar si pri ustih pritrgati, da bo mogel dan prvega obhajila primerno proslaviti ter mladini napraviti dostojno in običajno veselje, ker dostojno se ga proslavi v miru brez posvetnosti, s srcem!

„Kraljestvo moje ni od tega sveta!“

Slovensko šolstvo v Trstu.

Sestavil in na XXIII. Zavezni skupščini v Trstu poročal Ferdo pl. Kleinmayr.

Slehnemu tržaškemu Slovincu zadržati srce v prsih, ko čuje govoriti o našem tukajšnjem šolstvu, zadržati mu bolesti, ki so mu jo rodili neprestani boji, neizpolnjene nade. In kako tudi ne! Saj imamo v tem pogledu tako malo pristno lastnega, in vendar, kako mnogoštevilni material ponuja šolam še pri teh žalostnih šolskih razmerah naš življ na tržaških tleh. Z vsilo svojih mladih moči se upira naša mladina proti nenaravnemu šolskemu sistemu, ki jo kakor mora tlačiti ob tla; z vso vsmemo se bori tržaško slovenstvo že desetletja in desetletja za svoje pravo na šolskem polju. In kakšni šolski zavodi so nam danes na razpolago, in kaj imamo? Izven ljudskih šol nič ali skoro nič, in še za ljudske šole v mestu moramo skrbeti mi iz lastnega žepa, medtem ko nam okoliške ljudske šole vzdržuje vsaj mestni magistrat. Kolika krivica se nam godi,

bodo bolje od vsakih govorniških fraz govorile v naslednjem številke.

Če govorim o slovenskem šolstvu v Trstu in njegovi okolici, govorim v prvi vrsti o slovenskem, ker to, kar je izven slednjega še slovenskega šolstva v Trstu, je bore malo.

Zgodovino tržaškega slovenskega šolstva je razdeliti po njegovem vnanjem pojavu v dve razdobji. Mejniki postavljata l. 1888., v katerem so odprli prvo slovensko ljudsko šolo v mestu Trstu, to je šolo C. M. D. pri sv. Jakobu. Do tedaj moremo namreč govoriti o slovenskih ljud. šolah v okolici, od tedaj naprej pa tudi o postanku in razvoju slovenskega šolstva v mestu samem. Po notranjem ustroju bi zgodovino tržaškega slov. šol. lahko razdelili, kakor tudi drugod običajno, v konkordatsko in moderno dobo z mejnikom l. 1868., ali to je za nas manj važno, ker moremo v konkordatski dobi govoriti — izvzemši že tedaj obstoječo zasebno srbsko šolo — edinele o slovenskih šolah v okolici, ker so se ustanovile in razvile slovenske šole v mestu jedva v moderni dobi.

In tako se držim prve razdelbe ter govorim:

1. o slovenskem šolstvu v okolici,
2. o slovenskem šolstvu v mestu.

1. Slovenske šole v okolici.

V tržaški okolici štejemo 10 sloven. ljud. šol, ki jih vzdržuje mestni magistrat. Vse te šole so se s skoro malimi izjemami razvile iz tozadevnih trivialk. Najstarejša je šola na Opčinah (ustanovljena 1798. l.), slede ji časovno one na Katinari, v Barokovljah, v Bazovici, v Sv. Križu, na Proseku — Kontovelu, v Škednju, v Sv. Ivanu. v Rojanu in najmlajša (ustanovljena leta 1868.) v Trebčah. Rodile so se tedaj naše okoliške slov. šole v konkordatski dobi, ali le malo so v tej dobi napredovale, le malo se razvijale. Izvzemši škedenjsko in proseško dvorazrednico, so ostale vse druge enorazrednice.

Ni moj namen, niti mi ni zadostni čas odmerjen, da bi govoril obširneje o konkordatski dobi in njenem vplivu na naše okoliško šolstvo, omejiti se hočem le na narodnostni moment v tej dobi. Uradni jezik naših okoliških ljudskih šol je bil vso dobo nemški. V nemškem jeziku so namreč dopisovale šolske oblasti, bodisi višje šolsko nadzorstvo na škofiji, bodisi okrožno šol. nadzorstvo za okolico, bodisi šolsko vodstvo, ki je bil tačas krajevni dušnopastirski urad, bodisi c. kr. guberniji; le mestni magistrat se je posluževal italijansčine. Mrvico pravice so pripoznali slov. jeziku jedva leta 1849., ko je bilo dovoljeno učiteljem, da smejo voditi nekatere uradne spise, kakor letna poročila o šolskih izkušnjah, kataloge, urnike, izpričevala, zlate in črne bukve, tudi v slov. jeziku. Drugače pa je ostal nemški jezik v polni veljavi, tudi naloge za učiteljske konference so sestavljali v nemškem jeziku. Ko je leta 1868. prevzel magistrat naše ljudsko šolstvo, se je nemščina umaknila iz uradnega obhajanja ter dala prostor italijansčini, ki je vsaj deželni jezik, kar nemščini pod tržaškim obnebjem ne moremo pripoznati. Edina tudi slovenska šolska tiskovina, ki se dandanes rabi na okoliških šolah, so izpričevala.

Učni jezik okoliških trivialk je bil nemško-slovenski, to je slovenščina je bilo sredstvo, priučenje nemščine namen. S pohvalo pa moram omeniti, da se že tedanje okoliško učiteljstvo ni ravno prehudu navduševalo za nemški jezik ter bolj gojilo materinščino. Zato je prejelo l. 1838. od duh. šolske oblasti tozadevni ukor in nalog gojiti kolikor možno pouk v nemščini. (Dalje.)

Učiteljsko potovanje v Savinjskih planinah.

V letošnji velikonočni številki „Učiteljskega Tovariša“ se je razložil namen in pomen ter načrt skupnega učiteljskega potovanja v Savinjskih planinah.

Odzvalo se je vabilu deset tovarišev in tovarišice, ki pošiljajo mesečne obroke za skupne stroške.

Sprejme pa se lahko še 5 tovarišev ali tovarišice v ta krog planincev, ako se hočejo udeležiti skupnega potovanja pod javljenimi pogoji.

V glavnih potezah omenjamo:

Potovanje se vrši v dneh 4., 5., 6. in 7. septembra 1911.

Dne 4. septembra (ponedeljek) po dohodu zjutrajnega vlaka iz Celja na postajo Rečiška vas (8.39) skupno odpotovanje z vozovi skozi Mozirje, Ljubno v Luče. Po obedu z vozovi do Belšaka; tam se partija loči:

A. (Težja tura, le za brijolazce. Vodi tov. Kocbek): Belšak — Robanov Kot — Kočbekova koč pod Ojstrico.

B. (Lahka tura. Vodi tov. Šijánee.): Z vozovi do Solčave — Logarska dolina — Piskernik.

Dne 5. septembra: A. Kočbekova koč — Ojstrica — Planjava — Kamniško sedlo.

B. Piskernik — Slap pod Rinko — Okrešelj. Frischaufov dom — Kamniško sedlo.

Na Kamniškem sedlu se partija zopet združi in potuje skupno v Bistriško dolino do turistne hiše.

Dne 6. septembra: Turistna hiša v Bistrici — Stahovica — odtod z vozovi v Kamnik. Iz Kamnika z vozovi pod hrib Črnivec, peš čez Črnivec — potem z vozovi v Gornji grad.

Dne 7. septembra: Z vozovi Gornji grad — Bočna — peš čez sedlo Lipa na Vransko. —

Z vozovi: Vransko na žel. postajo Sv. Peter v Savinjski dolini k popoldanskemu vlaku.

Kdor se udeleži vse ture, plača za skupno oskrbo (vsa prehrana od Rečiške vasi do Sv. Petra v Savinjski dolini, vozaina, prenočevalnina, pristojbine v planinskih kočah, vodniki, nosači, napitnine itd., izvzeta je pijača razen pri potovanju čez planine, zakaj dobi se dobra in ne predraga pijača po vseh kočah in vseh krajih, koder bomo potovali) 50 K. Kdor se priklupi turi pri Belšaku, plača 44 K; kdor pa se loči v Kamniku (po obedu), 40 K. — Ako se želi kdo turi kje drugje priklupiti, ali od nje ločiti, se bo po možnosti na to oziralo in primerno računalo.

Pri prijavi je vložiti 10 K in ostalo vsoto plačati ali skupno ali v mesečnih obrokih vsaj do 5. avgusta t. l.

Ker se sedaj sprejme le še 5 tovarišev ali tovarišice, oziroma učiteljskih soproj ali članov njih rodbin za to potovanje, naj se dotičniki nujno javijo ter vpošljejo prvi obrok (10 K); zakaj, ko je doseženo določeno število, se ne more nihče več sprejeti.

Razne podrobnosti vam naznani vodstvo izleta, za sedaj le še omenjamo, da bo vse preskrbljeno glede udobnega bivanja (prenočevanja), glede dobre, sveže in zadostne prehrane (zajtrk, predpoldanska, obed, južina, večerja) in drugih eventualnostij.

V vseh stvareh, ki se tičejo tega izleta, je pisati tovarišu Šijancu, učitelju v Gornjem gradu, Savinjska dolina. Priložite znamko za odgovor!

Ne odlašajte s prijavo, da ne zamudite!

Moji poizkusi, kako povzdigniti šolski obisk na šoli v Novi Štifti.

Govoril Ivan Kelc na zborovanju Gornjegrajskega učiteljskega društva dne 4. maja pri sv. Frančišku Ks. (Dalje.)

Da bi vplival na vedno večje zanimanje do šolskega obiska, nisem nikoli čutil otrok katerih starši so me črtili — to bi bilo nepedagoško! — uogo ravno s temi sem ravnal vedno najljubše in najprijazneje ter jih poučeval in vzgajal, kolikor najbolj mogoče intenzivno, dobro vedoč, da je tako postopanje most, po katerem se sigurno pride do sre. ljubezni in spoštovanja njihovih staršev, in ni sem se motil. Vsakokrat so imeli otroci doma pokazati, kaj so se naučili v šoli, starši so želeli uvideti vedno bolj in bolj, da njihovi otroci res ne hodijo zamaž v šolo, nego da se odlikujejo vedno bolj tako glede napredka v naukih kakor glede spodobnega vedenja. Da jih še bolj privežem na šolski obisk, sem ustanovil sicer s težavami, a sedaj jako dobro napredujočo in od vseh hvaljeno šolsko kuhinjo, da zamorejo oddaljeni in ubožni otroci v zimskem času dobivati opoldne toplo kosilo. Drugače bi odhajali domov h kosilu, a k popold-